

บรรณารักษตามทัศนคติของผู้ใช้ห้องสมุด

นางสาวพุทธชาติ ตุ่มทรัพย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

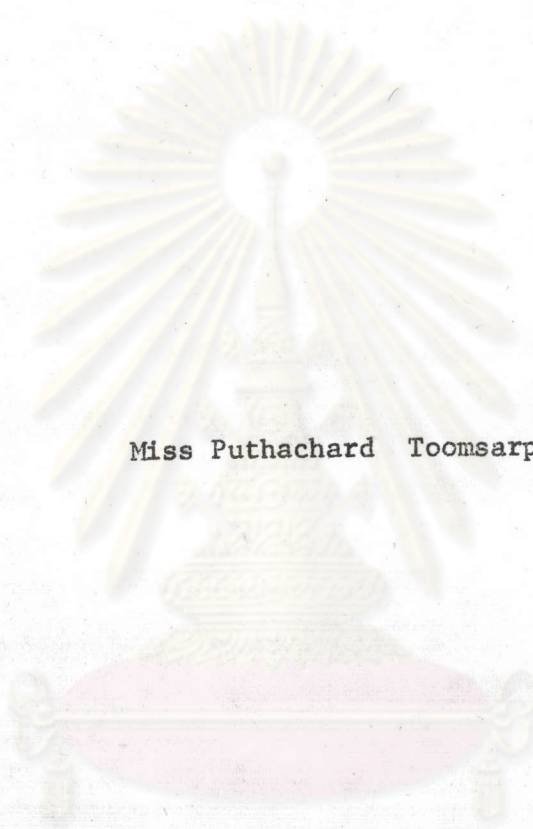
พ.ศ. ๒๕๒๗

ISBN 974-563-139-6

009370

I16718525

IMAGE OF THE LIBRARIAN ACCORDING TO LIBRARY USERS

Miss Puthachard Toomsarp

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Library Science

Graduate School

Chulalongkorn University

1984

ISBN 974-563-139-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์   บรรณารักษ์ตามทัศนคติของผู้ใช้ ห้องสมุด
โดย   นางสาวพุทธชาติ คุ่มทรัพย์
ภาควิชา   บรรณารักษศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา   รองศาสตราจารย์ อัมพร ทีชะระ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุประติษฐ์ นุนนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ม.ล. จ้อย นันทิวชิรินทร์)

.....
(รองศาสตราจารย์ อัมพร ทีชะระ)

.....
(รองศาสตราจารย์ ทวี รื่นจินดา)

.....
(ดร. สอวงศรี พรสุวรรณ)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์   บรรณารักษ์ตามทัศนคติของผู้ใช้ห้องสมุด
ชื่อนิลิต   นางสาวพุทธชาติ   คู่มัทธพย
อาจารย์ที่ปรึกษา   รองศาสตราจารย์อัมพร   ทีชะระ
ภาควิชา   บรรณารักษศาสตร์
ปีการศึกษา   ๒๕๒๖

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาทัศนคติของผู้ใช้ห้องสมุด ๒ กลุ่ม คือ นิลิตนักศึกษาที่เรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาเอกในระดับปริญญาตรี กับนิสิตนักศึกษาที่เลือกเรียนสาขาวิชาอื่น ๆ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สมมติฐานของเรื่องสร้างขึ้นตามทฤษฎีที่ว่า มีรูปแบบทางปรัชญาวิชาชีพบรรณารักษ์อยู่ ๔ ประการ คือ ผู้ดูแลรักษาหนังสือ นักมนุษยชาติ เป็นสื่อกลาง และผู้ส่งเสริม ดังนั้นทัศนคติที่กลุ่มประชากรมีต่อบรรณารักษ์จึงควรจะแตกต่างกันไปตามแนวคิดทั้ง ๔ ประการนี้

ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อวิจัย ใช้ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือศึกษาทัศนคติของผู้ใช้ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามจำนวน ๔๗ ฉบับ (๔๓.๕๓ %) จากจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด ๕๑๐ ฉบับที่ได้รับคืน มาวิเคราะห์ทางสถิติและนำเสนอในรูปแบบร้อยละ มีขั้วมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สมประสิทธิ์สอดคล้องของเคนดัลล์ แบบทดสอบ F-test, t-test และแบบทดสอบผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference, LSD)

จากแบบสอบถามตอนที่ ๑ สถานภาพส่วนตัวและข้อมูลเบื้องต้นได้ข้อมูลว่า นักศึกษาใช้เวลาประมาณ ๔-๖ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ในหอสมุดกลางของมหาวิทยาลัยเพื่อการอ่าน และ/หรือศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับงานที่ได้รับมอบหมายให้ทำ ในกลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรีบรรณารักษศาสตร์ได้ผลว่า นักศึกษาที่เลือกเรียนวิชานี้เป็นวิชาเอกเพราะสามารถหางานทำได้ง่าย ส่วนนักศึกษาทั่วไปคิดว่าวิชานี้เป็นวิชาที่เหมาะสมสำหรับผู้ที่ เป็นนักอ่านอย่างจริงจัง แบบสอบถามตอนที่ ๒ เป็นแบบจัดอันดับความสำคัญเพื่อศึกษาคุณลักษณะ

ของบรรณารักษ์ที่ต้องการและได้ผลว่า คุณลักษณะของผู้ที่มีนิสัยรักหนังสือและรักการอ่านมี ผู้เลือก เป็นอันดับสูงสุด สำหรับรูปแบบในด้านทัศนคติต่อบรรณารักษ์ได้ผลการวิจัยว่า นักศึกษาภาควิชาบรรณารักษศาสตร์มีทัศนคติต่อบรรณารักษ์ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้ง ๔ แบบ แตกต่างกับนักศึกษาทั่วไป ในระดับนัยสำคัญที่ .๐๑

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า บรรณารักษ์เป็นผู้ที่นิสิตนักศึกษายอมรับว่ามีบทบาท สำคัญในด้านการศึกษา ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

๑. บรรณารักษ์ควรพิจารณาปรับปรุงตนเองตามรูปแบบของปรัชญาในวิชาชีพ บรรณารักษ์ที่ตรงกับความต้องการของสังคม เช่น เป็นสื่อกลาง ผู้ส่งเสริมเพื่อให้บรรลุ อุดมการณ์ของวิชาชีพ

๒. ในการปรับปรุงหลักสูตร โรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ควรเพิ่มเติมราย วิชาใหม่ ๆ ที่ทันสมัยให้ทันกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ควรมีการสัมมนาและการ ประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความคิดเห็นใหม่ ๆ .

๓. มหาวิทยาลัยควรอนุมัติเงินสำหรับการศึกษาต่อเนื่องของบรรณารักษ์ เช่น การฝึกงานในต่างประเทศ การเข้าร่วมประชุมทางวิชาการ ในปัจจุบันการอนุญาตให้ ไปปฏิบัติราชการเพื่อทำการวิจัยก็เป็นสิ่งจำเป็น

๔. สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยควรอุทิศเวลาอย่างเต็มที่และพยายาม ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในห้องสมุด เพื่อที่จะชักจูงให้นักศึกษาสนใจในวิชาชีพ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

The first part of the questionnaire about users' personal status revealed that a student spent 4-6 hours per week in the university central library for reading and/or studying for assignments. Among Library Science students, this subject was chosen as major because of the availability of the job, while students in other fields thought that this subject was suitable for bookish people. The second part was the ranking order to investigate needed characters of a librarian. The character of a person with love of book and reading was chosen at highest rate. For models of thought, the research resulted that the image of the librarian according to undergraduate Library Science students differed from other undergraduate students at .01 level.

At it was conclusively proved that the role of the librarian was well recognized among students the researcher suggested that:-

1. Desirable models of philosophy of librarianship as mediator, promoter should be promoted among librarians in order to reach the goal of this profession.
2. In revising their curriculum, library school should increase modern courses to meet the progress of technology. Seminars and workshops should be held for sharing new experiences and ideas
3. The university should provide funds for Librarian' continuing education: training abroad, attending conference. A sabbatical leave for research is also needed at present.

4. The Thai Library Association should devote much of the time and effort to promote the use of advanced technology in library in order to recruit students' interest in the profession.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ อัมพร
ทีชะระ อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย ซึ่งได้ให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขเนื้อหาของเรื่อง
ตลอดจนขีดเกล้าสำนวนภาษา ตั้งแต่ต้นจนกระทั่งสำเร็จ และรองศาสตราจารย์ ทวี
รินจินดา ผู้ซึ่งกรุณาให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ จึงขอกราบ
ขอบพระคุณท่านอาจารย์ทั้งสองเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณนิสิตและนักศึกษาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือ
ตอบแบบสอบถาม และขอขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกคนที่มีส่วนช่วยให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้
สำเร็จลงด้วยดี

พุทธชาด ตุ่มทรัพย์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ฅ
รายการตารางประกอบ	ฉ
บทที่	
๑. บทนำ	๑
ความเป็นมาของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
สมมุติฐานของการวิจัย	๕
ขอบเขตของการวิจัย	๕
ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย	๕
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๕
วิธีดำเนินการวิจัย	๗
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	๘
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘
๒. ประชากรวิชาชีพบรรณารักษ์	๑๒
ความหมาย	๑๒
ข้อคิดสำคัญเกี่ยวกับประชากรวิชาชีพบรรณารักษ์	๑๔
ชียาลี รามอมฤตา รังกะนาธาน (Shiyali Ramamrita Ranganathan)	๑๔
ไซริล โอ ฮูล (Cyril O.Houle)	๑๗
เจสส์ เอช เชรา (Jesse H.Shera)	๑๘
เอ บรอดฟิลด์ (A. Broadfield)	๑๘

เพียร์ซ บัทเลอร์ (Pierce Butler)	๒๐
ดี เจ ฟอสเกตต์ (D.J. Foskett)	๒๑
โรนัลด์ ซี เบนจ์ (Ronald C. Bengel)	๒๑
๓. วิธีดำเนินการวิจัย	๒๕
การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	๒๕
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	๒๕
การเก็บรวบรวมข้อมูล	๒๖
การวิเคราะห์ข้อมูล	๒๗
๔. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๓๑
สถานภาพส่วนตัวและข้อมูลเบื้องต้น	๓๑
ทัศนคติในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับบรรณารักษ์	๔๔
๕. สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ	๕๘
สรุปผลการวิจัย	๕๘
อภิปรายผล	๖๐
ข้อเสนอแนะ	๗๐
บรรณานุกรม	๗๔
ภาคผนวก	๘๘
ประวัติผู้เขียน	๙๒

ศูนย์วิทยุโทรพยากรณ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการตารางประกอบ

ตารางที่

หน้า

๑.	จำนวนและร้อยละของนักศึกษาทั่วไปและนักศึกษาภาควิชา บรรณารักษศาสตร์ที่ตอบแบบสอบถามจำแนกตามมหาวิทยาลัย .	๒๗
๒.	จำนวนและร้อยละกลุ่มตัวอย่างของนักศึกษาทั่วไปจำแนกตาม เพศและมหาวิทยาลัย	๓๑
๓.	จำนวนและร้อยละกลุ่มตัวอย่างของนักศึกษาทั่วไปจำแนกตาม เพศและสาขาวิชา ๓ สาขาวิชา คือ สาขาวิชาสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และมนุษยศาสตร์	๓๒
๔.	จำนวนและร้อยละกลุ่มตัวอย่างของนักศึกษาภาควิชา บรรณารักษศาสตร์ จำแนกตามเพศและมหาวิทยาลัย	๓๓
๕.	ร้อยละของนักศึกษาที่เข้าใช้หอสมุดกลางทั้งนักศึกษาทั่วไป และนักศึกษาภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ จำแนกตามเพศ และมหาวิทยาลัย	๓๔
๖.	เปรียบเทียบการใช้หอสมุดกลางระหว่างนักศึกษาทั่วไปและ นักศึกษาภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ จำแนกตามมหาวิทยาลัย .	๓๕
๗.	เปรียบเทียบการใช้หอสมุดกลางของนักศึกษาทั่วไป จำแนก ตามสาขาวิชา	๓๖
๘.	ร้อยละของนักศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายในการใช้หอสมุดกลาง ทั้งนักศึกษาทั่วไปและนักศึกษาภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ จำแนกตามเพศ และมหาวิทยาลัย	๓๗
๙.	ร้อยละของนักศึกษาทั่วไปและนักศึกษาภาควิชา บรรณารักษศาสตร์ที่มีจุดมุ่งหมายในการใช้หอสมุดกลาง จำแนกตามมหาวิทยาลัย	๓๘
๑๐.	ร้อยละของนักศึกษาทั่วไปที่มีจุดมุ่งหมายในการใช้หอสมุดกลาง จำแนกตามสาขาวิชา	๔๐

ตารางที่

หน้า

๑๑.	ร้อยละของสาขาเหตุที่นักศึกษาเลือกเรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์ เป็นวิชาเอก จำแนกตามมหาวิทยาลัย	๔๑
๑๒.	ร้อยละของนักศึกษาทั่วไปที่ไม่เลือกเรียนวิชาบรรณารักษ- ศาสตร์เป็นวิชาเอก จำแนกตามเพศ และมหาวิทยาลัย	๔๒
๑๓.	ร้อยละของนักศึกษาทั่วไปที่ไม่เลือกเรียนวิชา บรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาเอก จำแนกตามสาขาวิชา	๔๓
๑๔.	แสดงการจัดอันดับความสำคัญคุณลักษณะบรรณารักษ์ที่ต้องการ ของนักศึกษา	๔๖
๑๕.	เปรียบเทียบการจัดอันดับความสำคัญคุณลักษณะบรรณารักษ์ ที่ต้องการของนักศึกษาทั่วไป จำแนกตามมหาวิทยาลัย	๔๗
๑๖.	เปรียบเทียบการจัดอันดับความสำคัญคุณลักษณะบรรณารักษ์ ที่ต้องการของนักศึกษาภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ จำแนก ตามมหาวิทยาลัย	๔๘
๑๗.	เปรียบเทียบการจัดอันดับความสำคัญคุณลักษณะบรรณารักษ์ ที่ต้องการของนักศึกษาทั่วไปและนักศึกษาภาควิชา บรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	๔๙
๑๘.	เปรียบเทียบการจัดอันดับความสำคัญคุณลักษณะบรรณารักษ์ ที่ต้องการของนิสิตทั่วไป และนิสิตภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	๕๐
๑๙.	เปรียบเทียบการจัดอันดับความสำคัญคุณลักษณะบรรณารักษ์ ที่ต้องการของนักศึกษาทั่วไป และนักศึกษาภาควิชา บรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	๕๑
๒๐.	ค่าเฉลี่ยและค่าอัตราส่วน F จากทัศนคติต่อบรรณารักษ์ ของนักศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่	๕๓

ตารางที่

ท

หน้า

๒๑. ค่าเฉลี่ยและอัตราส่วน F จากทัศนคติต่อบรรณารักษ์ของ
นักศึกษาภาควิชาบรรณารักษศาสตร์มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัย
เชียงใหม่ ๕๔
๒๒. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบรรณารักษ์ของนักศึกษา
ทั่วไปกับนักศึกษาภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ ๕๕
๒๓. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบรรณารักษ์นิสิตทั่วไป
และนิสิตภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๕๖
๒๔. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อบรรณารักษ์ของนักศึกษาทั่วไป
และนักศึกษาภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่ ๕๗

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย